

ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ. ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (Ιούνιος 2006)

Συγγραφέας: ΗΛΙΑΣ ΜΠΕΡΙΑΤΟΣ

Τα τελευταία χρόνια είμαστε μάρτυρες δομικών αλλαγών -πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών- στη Γηραιά Ήπειρο, που έχουν ως αποτέλεσμα μια νέα διαμόρφωση και οργάνωση του ευρωπαϊκού χώρου σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό μέχρι το ηπειρωτικό. Η χωρική/εδαφική και περιβαλλοντική διάσταση της αναπτυξιακής διαδικασίας με τη σημερινή επικρατούσα εκδοχή της (βιώσιμη ολοκληρωμένη ανάπτυξη) αποτελεί σημαντική φροντίδα των μεγάλων ευρωπαϊκών οργανισμών -διεθνών και υπερεθνικών- όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και πλήθος όλων ευρωπαϊκών Μη Κυβερνητικών Οργανισμών.

Με νέα εννοιολογικά εργαλεία εκφράζουν όχι μόνο τους στόχους της νέας ευρωπαϊκής πορείας αλλά και τα μέσα επίτευξής τους. Ταυτόχρονα, οι νέες θεωρίες και πολιτικές εκφράζουν αναπόφευκτα και τις ιδεολογίες που κρύβονται πίσω από αυτές. Έτσι, η βιώσιμη και ισόρροπη πολυκεντρική ανάπτυξη, η κοινωνική και εδαφική συνοχή είναι στόχοι που προσεγγίζονται από (δύο κυρίως) διαφορετικές γωνίες, συχνά αντιφατικές μεταξύ τους: Η ανταγωνιστικότητα και το λεγόμενο marketing των πόλεων και περιφερειών συνυπάρχουν με την κοινωνική αλληλεγγύη, τη συνέργια, την εταιρική σχέση, την κοινωνική διαβούλευση, τη συνεργασία των φορέων της διοίκησης και αυτοδιοίκησης σε όλα τα επίπεδα. Με άλλα λόγια, τη λεγόμενη διακυβέρνηση. Ο συνδυασμός (συμβιβασμός;) της συνοχής και αλληλεγγύης με την ανταγωνιστικότητα είναι σήμερα, σε περίοδο πολλαπλής κρίσης ταυτότητας, ένα κεντρικό ζήτημα, ερώτημα και αίτημα, αλλά και μια θεμελιώδης αντινομία του συστήματος της ευρωπαϊκής πορείας, που μπορεί όμως -υπό προϋποθέσεις- να γίνει γόνιμη και δημιουργική.

Στο πλαίσιο αυτό, οι νέες μη ιεραρχικές δομές (δίκτυα και δικτυώσεις), η νέα διαλεκτική σχέση των επιπέδων προγραμματισμού και λήψης αποφάσεων και γενικότερα το νέο πλέγμα των σχέσεων, δράσεων και μεθόδων που αποτελούν την ουσία και το περιεχόμενο της διακυβέρνησης είναι αναμφισβήτητα ένα στοίχημα και μια πρόκληση για το μέλλον. Γιατί η διακυβέρνηση είναι μια «κοινωνική καινοτομία»

(κατ' αναλογία με την τεχνολογική), που ενεργοποιεί διαδικασίες και μηχανισμούς δημοκρατικής συμμετοχής με σύγχρονους όρους στη σημερινή κοινωνία της πολυπλοκότητας. Το βασικό ζήτημα που τίθεται εδώ είναι εκείνο της αποτελεσματικότητας, την οποία επικαλούνται κυβερνήσεις και οργανισμοί αλλά και η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση για να δικαιολογήσουν πολιτικές και προγράμματα. Κατά πόσον όμως μπορεί να συμβιβαστεί η δημοκρατική διαδικασία με την αποτελεσματικότητα, είναι ένα ερώτημα παλιό αλλά πάντα επίκαιρο. Είναι άραγε αλήθεια πως ό,τι κερδίζουμε σε δημοκρατία το χάνουμε σε αποτελεσματικότητα και αντιστρόφως; Είναι φανερό ότι το στοίχημα της νέας ευρωπαϊκής διακυβέρνησης είναι βαθύτατα πολιτικό και ιδεολογικό και δεν ωφελεί καθόλου η στρουθοκαμηλική τακτική που συνήθως επιλέγεται από τους κάθε λογής ιθύνοντες όλων των επιπέδων εξουσίας.

Έτσι, τα βασικά ντοκουμέντα, δηλαδή τα «ευαγγέλια» των προαναφερθέντων ευρωπαϊκών οργανισμών, «φυσικών φορέων» της χωρικής ανάπτυξης (Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου, Κατευθυντήριες Αρχές για τη Βιώσιμη Χωρική Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ηπείρου, Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο, Ευρωπαϊκή Χάρτα για τις πόλεις κ.λπ.) κινδυνεύουν να παραμείνουν απλά ευχολόγια όσο δεν αντιμετωπίζεται στη σωστή του βάση το ζήτημα της διακυβέρνησης. Δεν είναι τυχαίο ότι η ίδια Ευρωπαϊκή Ένωση μείωσε τους ρυθμούς της στα θέματα της πολιτικής χωρικής ανάπτυξης και περιβάλλοντος (το ευρωπαϊκό χωροταξικό έχει εγκαταλειφθεί).

Για τους λόγους αυτούς, στην περίοδο κρίσης που διανύουμε είναι ανάγκη να υπάρξει θέση και στήριξη σε κάθε δυνατή ενεργοποίηση της συλλογικής σκέψης και δράσης, της περίφημης κοινωνίας των πολιτών, για μια πολιτιστική ποικιλότητα που μέσα από πολλαπλές οπτικές και αναγνώσεις -πολιτικά μη ορθές- θα συμβάλλει ώστε να μην υπάρχουν «μονόδρομοι» αλλά εναλλακτικές διαδρομές στη νέα πορεία της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης. Ένα πεδίο πολιτικής που θα (πρέπει να) αποτελέσει το επίκεντρο της δράσης μας στα αμέσως επόμενα χρόνια, τόσο σ

τη δική μας γεωγραφική - γεωπολιτική «γειτονιά» όσο και στη Μεγάλη Ευρώπη γενικότερα.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ», την Παρασκευή 2 Ιουνίου

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
<https://nomosphysics.org.gr>

2006, σ. 6.